

4

Terveyden ja sairauden
modernin ajan historiaa

Terveyden ja sairauden modernin ajan historia

(s. 48-59)

1800-luvun murros lääketieteessä

- mikroskoopin kehitys: mikrobien ja solujen havainnoinnista tuli entistä luotettavampaa
 - *solupatologinen sairauskäsitys* = taudit aiheuttavat soluissa tiettyjä muutoksia
 - *spesifi etiologia* = jokaiselle sairaudelle oma erityinen syynsä
- esim. bakteeri

4

Terveyden ja sairauden modernin ajan historiaa

- *epidemiologinen* ajattelu kehittyi koleraan synty- ja leviämismekanismien selvittyä:

taudin aiheuttaa bakteeri

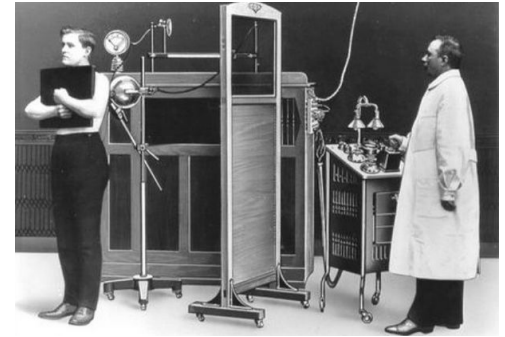
bakteerit leviävät saastuneen veden välityksellä

4

Terveyden ja sairauden modernin ajan historiaa

- lääketiede kehittyi teknologian mukana: uusia tutkimusvälineitä esim. röntgenlaite, stetoskooppi, kurkkupeili, verenpainemittari

- kansankielinen lääketieteen opetus laajeni ja lääkäreiden määrä lisääntyi

Lääkärin hoitokeinot 1800-luvulla

- lääkärit käyttivät perinteisen lääketieteen hoitokeinoja, kuten yrttilääkintää
- jotkut hoitokeinot olivat potilaille haitallisia, esim. elohopea ja suoneniskentä
- puhdistavia aineita esim. alkoholi ja jodi otettiin käyttöön

4

Terveyden ja sairauden modernin ajan historiaa

- nukutusaineet
- morfiinia alettiin käyttää mm. kivun hoidossa
- isorokkorokotukset

Sairaaloitten kehittyminen

- sairaalat keino huolehtia väestön terveydestä jo 1700-luvulta lähtien
- tavoitteena palauttaa ihmiset takaisin tuottavaan työhön
- sairaaloihin perustettiin poliklinikoita ja hoito-osastoja ja niissä tehtiin myös tutkimusta sekä annettiin opetusta
- patologia kehittyi - selville kuolinsyyt

4

Terveyden ja sairauden modernin ajan historiaa

- tilastollisia menetelmiä alettiin soveltaa annettujen hoitojen tehokkuuden tutkimisessa
 - *epidemiologian* synty
- otettiin käyttöön antiseptiikka ja aseptiikka eli sterilointi
 - haavainfektiot ja kuolleisuus synnytyksissä ja leikkauksissa vähenivät ratkaisevasti

1900-luvun lääketieteen menestystarina

- monien tartuntatautien vähentyminen,
imeväis- ja lapsikuolleisuuden jyrkkä lasku
sekä eliniän pidentyminen ja väestön vanheneminen erityisesti
teollisuusmaissa

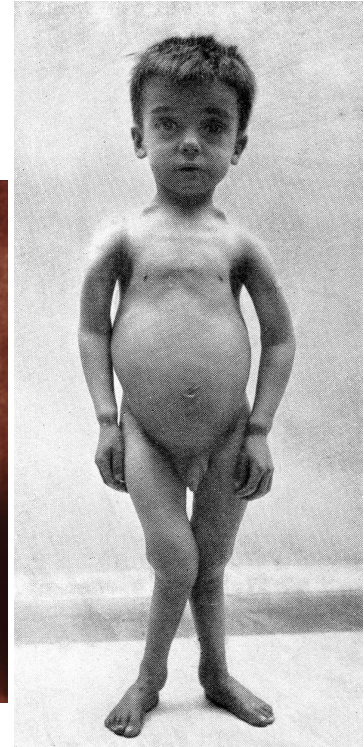
- väestössä yleistyneet elämäntapasairaudet eivät olleet selitettävissä spesifin etiologian avulla vaan edellyttivät uutta tutkimusta
- *multietiologinen teoria* = sairaudet johtuvat monista eri tekijöistä,

kuten perimästä, ympäristöstä ja elämäntavoista sekä niiden yhteisvaikutuksesta

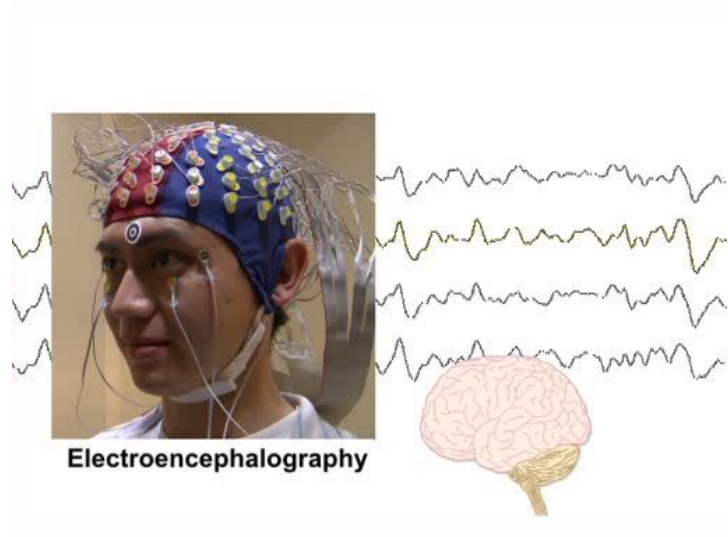
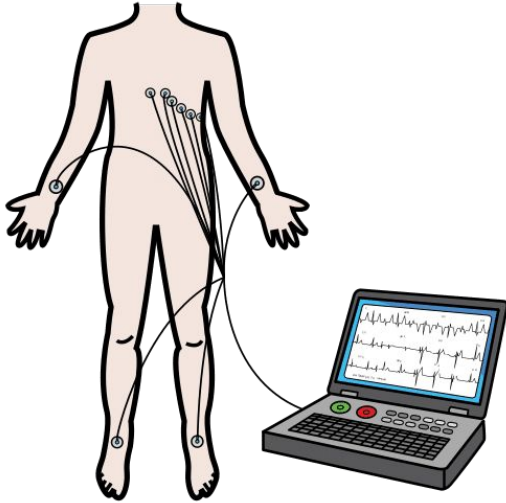
4

Terveyden ja sairauden modernin ajan historiaa

- puutostaudit - vitamiinit
- fluoriyhdisteet - hammasmätä ja karies

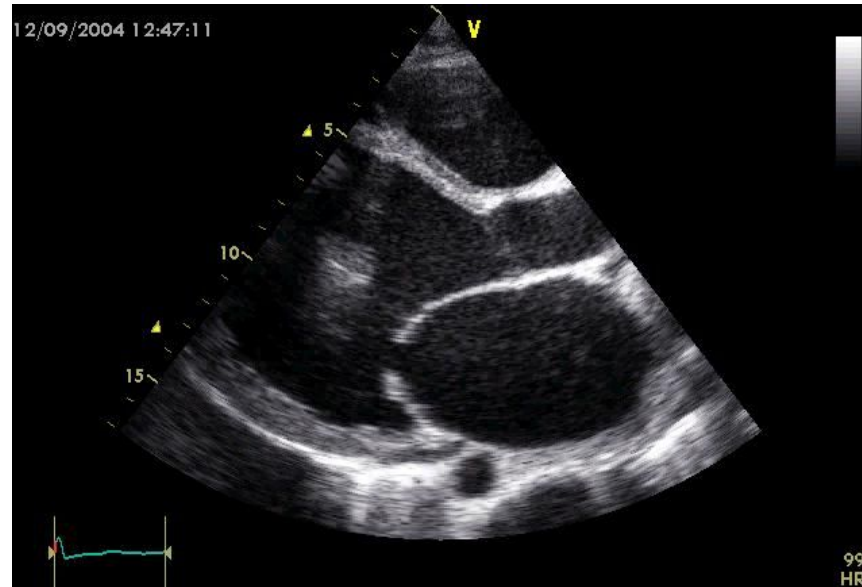

- uusia tutkimusmenetelmiä, kuten EKG, EEG,

Electroencephalography

ultraäänitutkimus

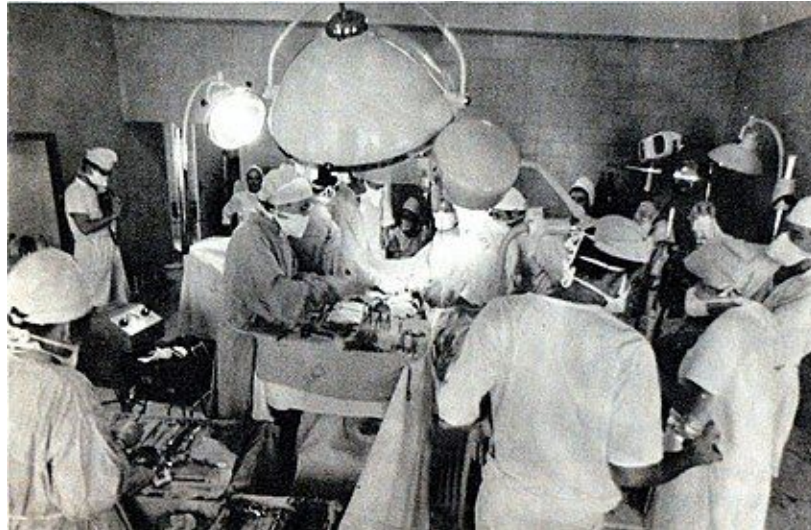
4

Terveyden ja sairauden modernin ajan historiaa

- lääkärien käytettävissä olevan tiedon määrä kasvoi
- erikoistuneempaa ja kalliimpaa hoitoa
- sulfalääkkeet, *penisilliini* ja muut *antibiootit* tehosti bakteerien aiheuttamien infektiotautien hoitoa
- mm. insuliinilla ja ensimmäisillä verenpaine- ja psykoosilääkkeillä oli tärkeä merkitys kroonisten sairauksien hoidossa ja uusien sairauksien ehkäisyssä

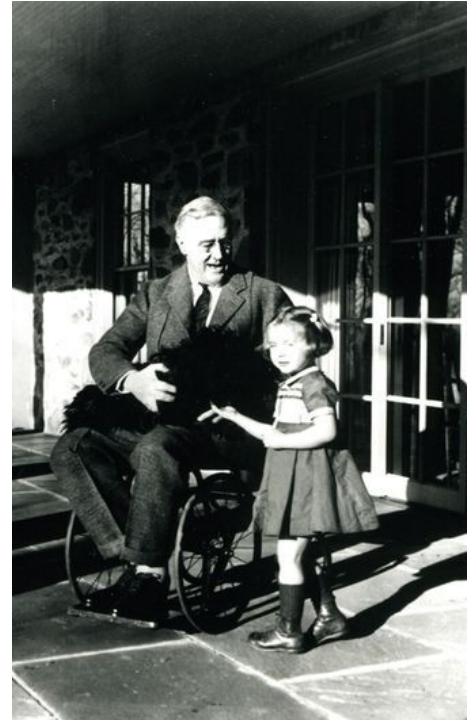
4 Terveyden ja sairauden modernin ajan historiaa

- tehohoidon ja elinsiirtojen kehittyminen pelasti yhä useampia ihmishenkiä

4 Terveysten ja sairauten modernin ajan historiaa

- isorokko onnistuttiin hävittämään maailmasta ja ryhdyttiin myös globaaliin polion hävittämiprojektiin

Sairauskäsitys	Sairauden syy	Aiheuttaja	Hoito	Hoidon toteuttaja	Aika-kausi
Solidaaripatologinen selitysmalli	<i>jokainen sairaus on omanlaisensa</i>	<i>Muutoksia kudoksissa ja elimissä</i>	<i>Rokotukset (keksittiin 1798), tautikohtainen hoito</i>	<i>lääkäri</i>	1400 ->
Spesifisen etiologian teoria	<i>tautiin on olemassa yksi ainoa syy</i>	<i>mikrobit</i>	<i>rokotukset, hygienia, kirurgia, alkeelliset lääkkeet</i>	Lääkäri	1800-luku
Multietiologinen malli	<i>Yhdellä taudilla voi olla monia syitä</i>	<i>sairaudet liittyvät riskitekijöihin, joita ovat perimä, elintavat, ympäristö ja biologiset tekijät</i>	<i>Hoitomenetelmien valinnassa huomioidaan kokonaisuus</i> <i>Antibiootit, tehokkaat lääkkeet</i>	<i>lääkäri</i>	1900-luku
Holistinen sairauskäsitys	<i>yksilöllisyys, elämänasenne ja sopeutumiskyky vaikuttavat</i>	<i>Monimutkainen Syy-seuraus-malli</i>	<i>ihmistä hoidetaan kokonaisuutena, empowerment</i>	Lääkäri	2000-luku